

Aktuāli un būtiski grozījumi Civilprocesa likumā

Šī gada 15. janvārī stājās spēkā 2017. gada 14. decembrī Saeimā pieņemtais likums “Grozījumi Civilprocesa likumā” (turpmāk – CPL), atsevišķas, bet ļoti būtiskas šī likuma normas saskaņā ar CPL Pārejas noteikumiem stāsies spēkā š.g. 1.martā.

Šie grozījumi ievieš jaunas saturiskas izpratnes saīsināta satura un formas tiesas nolēmumus un “pilna” sprieduma sastādīšanas lūgumu noteiktiem tiesas nolēmumiem civilprocesā, un paredz sprieduma pasludināšanas kārtības izmaiņas un izmaiņas attiecībā uz spriedumu sagatavošanas un pasludināšanas termiņiem. Ar grozījumiem tiek paaugstināts prasības summas sliekšnis lietās, kuras tiek skatītas vienkāršotā procedūrā (iepriekš – mazam apmēram pakļautās prasības), ieviestas drošības naudas par blakus sūdzībām un noapaļotas visas CPL paredzētās valsts un kancelejas nodevas.

Paredzams, ka grozījumi nodrošinās tiesvedības procesa atbilstību mūsdienīgai izpratnei par ātru, kvalitatīvu un efektīvu tiesas procesu, to samērojot ar tiesībām uz taisnīgu tiesu un paaugstinās tiesvedības procesa kvalitāti, atslogojot tiesu darbu un nodrošinot lietu ātrāku un efektīvāku izskatīšanu. Rezultātā, paredzams, ka civillietu izskatīšana kopumā kļūs ātrāka, kvalitatīvāka un efektīvāka. Saskaņā ar CPL Pārejas noteikumiem liela daļa no pieņemtajām likuma izmaiņām spēkā būs ar šā gada 1. martu.

Tieslietu ministrija sniedz ieskatu par būtiskākajām izmaiņām, ko paredz pieņemtie grozījumi CPL.

No 1. marta stāsies spēkā būtiski grozījumi Civilprocesa likumā

1. Jēdziens “Mazas apmēra prasības” turpmāk – “**Vienkāršotās procedūras lietas**” (spēkā no 15.01.2018.).
2. Vienkāršotās procedūras lietās **noteikts jauns prasību sliekšnis – 2 500 eiro prasības pamatsummai** līdzšinējo 2 100 eiro vietā (spēkā no 15.01.2018.).
3. Valsts nodeva – 28,46 eiro par blakus sūdzībām tiek aizstāta ar **70 eiro drošības naudu**.
4. **Noapaļotas visas valsts un kancelejas nodevas.**
5. Jauna spriedumu pasludināšanas kārtība un termiņi – **turpmāk spriedumu vairs nepasludinās tiesas sēdē** (ja vien tiesas sēdē nav iespējams taisīt spriedumu uzreiz). Pasludināšana notiks, tiesai nosakot datumu **tuvāko 30 dienu laikā**, kad spriedums būs sastādīts un pieejams kancelejā.
6. Jauna lēmumu pasludināšanas kārtība un termiņi – **turpmāk lēmumu vairs nepasludinās tiesas sēdē** (ja vien tiesas sēdē nav iespējams taisīt spriedumu uzreiz). Pasludināšana notiks, tiesai nosakot datumu **tuvāko 14 dienu laikā**, kad lēmums būs sastādīts un pieejams kancelejā.
7. **Jaunais “saīsināta satura spriedums” – jauns sprieduma veids**, kurš sastāv no
 - ievaddaļas;
 - aprakstošās daļas, kurā norāda tikai prasības priekšmetu, normatīvos aktus, pēc kuriem vadījies lietas dalībnieks, kā arī prasījumu;
 - motīvu daļas, kurā norāda tikai normatīvos aktus, pēc kuriem vadījies tiesa;
 - rezolutīvās daļas.

7.1. Jaunais “saīsināta satura spriedums” – jauns sprieduma veids lietās:

Atbildētājs atzinis prasību un tiesa prasību apmierina | Aizmugurisku spriedumu gadījumā, ja prasība apmierināta

Vienmēr noslēdzas ar saīsinātu (izpildāmu) spriedumu, «pilns» spriedums vispār nebūs.

Vienkāršotās procedūras lietās | Lietās par tiesībām, par kurām strīds izskatīts Rūpnieciskā īpašuma Apelācijas padomē

“Pilns” spriedums būs tikai gadījumos, kad kāda no pusēm iesniegs “sprieduma sastādīšanas lūgumu”. Ja neviens no pusēm neiesniegs sprieduma sastādīšanas lūgumu, tad lieta noslēgsies ar saīsināta satura spriedumu.

- 8. Sprieduma sastādīšanas lūgums** – jauns CPL institūts attieksies tikai uz:
- vienkāršotās procedūras lietām;
 - lietu izskatīšanu, par kurām strīds izskatīts Rūpnieciskā īpašuma Apelācijas padomē.

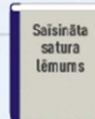

- 9. Sprieduma sastādīšanas lūgumu var iesniegt tiesai 10 dienu laikā** no saīsinātā sprieduma sastādīšanas dienas neiekļaujot pasta sūtīšanas laiku. *Lūgumu var sastādīt brīvā formā, taču tam jāsaturs visi rekvizīti atbilstoši dokumenta izstrādāšanas noteikumiem. Neparakstītu sprieduma sastādīšanas lūgumu uzskata par neiesniegtu un nosūta atpakaļ iesniedzējam. Sprieduma sastādīšanas lūgumu, kas iesniegts pēc termiņa beigām, nepieņem un atdod iesniedzējam. Lēmums par atteikšanos pieņemt sprieduma sastādīšanas lūgumu nav pārsūdzams.*

Svarīgi! Pusei jānodrošina, ka sprieduma sastādīšanas lūgums tiek saņemts (nogādāts) tiesai ne vēlāk kā 10 dienu laikā no saīsinātā sprieduma sastādīšanas dienas.

- 10. Ja sprieduma sastādīšanas lūgumu neviens no pusēm neiesniedz,** spriedums stāsies spēkā saīsināta satura sprieduma formā, kad būs noteicējis termiņš sprieduma sastādīšanas lūguma iesniegšanai.

- 11. Jaunais “saīsināta satura lēmums” – jauns lēmuma veids,** kurš sastāv no:
- ievaddaļas;
 - aprakstošās daļas;
 - motīvu daļas, kurā norāda tikai normatīvos aktus, pēc kuriem vadījies tiesa.
 - rezolutīvās daļas.

- 12. Jaunais “saīsināta satura lēmums” – jauns lēmuma veids lietās:**
- par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu;
 - saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā apmierināšanu vai apmierināšanu daļā – attiecībā uz apmierināto daļu;
 - par pušu noslēgta izlīguma apstiprināšanu.

- 13. Grozījumi vienkāršotās procedūras lietās paredz arī turpmāk aktīvu lietas dalībnieku iesaisti savu tiesību realizācijā,** jo, piemēram, nozīmējot vienkāršotās procedūras lietas izskatīšanu tiesas sēdē,

tiesa paziņojumu par lietas nozīmēšanu izskatīšanai un **tiesas pavēsti sūtīs tikai vienreiz,** tādējādi lietas dalībniekam būs jāseko līdzī tiesvedības gaitai un nozīmētajām tiesas sēdēm.

I. Noapaļotas visas CPL paredzētās valsts un kancelejas nodevas

Ar š.g. 1. martu spēkā stāsies grozījumi likuma 34. un 38. pantā, kas noteic visu CPL paredzēto valsts un kancelejas nodevu noapaļošanu. Valsts nodevas tiks noapaļotas līdz veseliem eiro vai veseliem desmitiem eiro.

II. Jauns sliekšnis visām vienkāršotās procedūras lietām (iepriekš - mazam apmēram pakļautajām prasībām)

Š.g. 15.janvārī stājās spēkā jaunais regulējums, kas paredz, ka turpmāk maza apmēra prasības sauks par vienkāršotās procedūras lietām. Ar grozījumiem CPL 250.¹⁹ pantā maza apmēra (šobrīd - vienkāršotās procedūras lietas) prasības summas sliekšnis tiek palielināts no 2100 līdz 2500 eiro.

III. Jauna spriedumu un lēmumu pasludināšanas kārtība (alternatīvā pasludināšana)

Ar š.g. 1. martu spēkā stāsies jauna spriedumu un lēmumu pasludināšanas kārtība. Grozījumi CPL 187.panta otrajā daļā, pretstatā esošajam regulējumam, **paredz atteikties no sprieduma pasludināšanas tiesas sēdē, ja vien tiesas sēdē uzreiz nav iespējams taisīt spriedumu.** Jaunais regulējums paredz jaunu sprieduma pasludināšanas kārtību, tiesai nosakot datumu, kad spriedums būs sastādīts un pieejams kancelejā.

Grozījumi CPL 199. pantā paredz tiesai tiesības noteikt sprieduma sastādīšanas datumu tuvāko 30 dienu laikā, vienlaikus nosakot sprieduma pieejamības datumu tiesas kancelejā, ja vien tiesas sēdē nolēmumu pasludināt nebūs iespējams.

Salīdzinoši, piešķirot tiesai tiesības noteikt sprieduma sastādīšanas datumu tuvāko 30 dienu laikā, atšķirības no pašreizējā regulējuma ir minimālas – līdzšinējā regulējumā pieļaujamais maksimālais termiņš sprieduma pasludināšanai ir 28 (14 + 14) dienas.

Likuma izmaiņas attiecas arī lēmumu pasludināšanas kārtību. Grozījumi CPL 231. pantā paredz tiesai tiesības noteikt lēmuma sastādīšanas datumu tuvāko 14 dienu laikā, vienlaikus nosakot lēmuma pieejamības datumu tiesas kancelejā, ja tiesas sēdē lēmumu pasludināt nebūs iespējams.

Nepieciešamība padarīt vienkāršāku kārtību sprieduma pasludināšanā, aizstājot sprieduma pasludināšanu tiesas sēdē ar sprieduma pieejamības dienas noteikšanu tiesas kancelejā (alternatīvā sprieduma pasludināšana) pamatota ar praksē konstatētām atziņām par efektīvāku procesuālo normu piemērošanu, jo jau šobrīd ievērojama lietas dalībnieku daļa neierodas uz tiesas sēdi, kur tiek pasludināts spriedums.

Grozījumi Civilprocesa likuma 187. panta otrajā daļā ir sistēmiski saistīti ar grozījumiem Civilprocesa likuma 194. un 199. pantā.

Analoga principa ieviešana paredzēta arī attiecībā uz lēmumu pasludināšanas kārtību.

IV. Jauna satura un formas saīsinātie spriedumi un lēmumi

Ar š.g. 1. martu spēkā stāsies arī regulējums, kas ievieš jauna satura un formas saīsinātos spriedumus un lēmumus. Jaunais regulējums paredz atteikties no līdzšinējā CPL 187.panta otrās daļas formulējuma „sarežģītā lietā” izmantošanas, ievērojot mērķorientētu pieeju, kas vienlaikus balstīta uz atteikšanos no esošā regulējuma formulējuma “saīsinātais spriedums” izpratnes un satura, tā vietā paredzot jaunu “saīsinātā sprieduma” formulējuma izpratni, formu un saturu, kā arī pilnībā atsakoties no līdzšinējā “pilna sprieduma” formulējuma.

Likuma izmaiņas ievieš saīsināta satura formas tiesas spriedumus konkrētos gadījumos, kas noteikti CPL 194. pantā:

- ja atbildētājs pilnībā atzinis prasību un tiesa prasību apmierina;
- aizmuguriska sprieduma gadījumā, ja tiesa prasību apmierina pilnībā;
- vienkāršotās procedūras lietās;
- lietās par tiesībām, par kurām strīds izskatīts Rūpnieciskā īpašuma apelācijas padomē.

Vienkāršotas procedūras lietās (iepriekš – mazam apmēram pakļautas prasības) un lietās, par kurām strīds izskatīts Rūpnieciskā īpašuma Apelācijas padomē, saīsinātie spriedumi šādā formā arī stāsies spēkā, ja neviena no pusēm nelūgs tiesai sastādīt “pilnu” spriedumu, iesniedzot tiesai 10 dienu laikā sprieduma sastādīšanas lūgumu.

Savukārt, attiecībā uz saīsinātiem spriedumiem gadījumos, ja atbildētājs pilnībā atzinis prasību un tiesa prasību apmierina un aizmuguriska sprieduma gadījumā, ja tiesa prasību apmierina pilnībā, saīsinātie spriedumi šādā formā būs galīgi nolēmumi (pusēm nav tiesības lūgt “pilnu” spriedumu).

Jaunā saīsināto spriedumu forma paredz izņēmumu no CPL 193. pantā noteiktām prasībām sprieduma formai un saturam attiecībā uz aprakstošo daļu. Atbilstoši jaunajam regulējumam, sprieduma aprakstošajā daļā turpmāk tiesa varēs norādīt tikai **prasības priekšmetu, normatīvos aktus, pēc kuriem vadījies lietas dalībnieks, un prasījumu**. Savukārt saīsināto spriedumu motīvu daļā tiks iekļautas tikai norādes uz **normatīvajiem aktiem, pēc kuriem tiesa būs vadījusies**.

Ar jaunā saīsinātā sprieduma ieviešanu tiesa likumā konkrēti noteiktos gadījumos tiks atbrīvota no faktisko apstākļu analīzes spriedumā un izvērsta sprieduma motivēšanas, tomēr tas nenozīmē automātisku prasības atzīšanu, piemēram, lietās, kurās atbildētājs prasību būs atzinis.

No grozījumiem 194.pantā izriet, ka tiesai motīvu daļā jānorāda, ka atzīšana ir pārbaudīta un pamatota ar likumu vai citu normatīvo aktu. Tādējādi, lai arī vispārīgi prasības atzīšana atbrīvo prasītāju no pierādījumu iesniegšanas savas prasības pamatojumam, tomēr šādas atzīšanas sekas nav automātiska prasības atzīšana, jo tiesai cita starpā *ex officio* jāpārliciecinās, vai konkrētais materiāltiesiskais prasījums atbilst attiecīgās tiesību normas hipotēzē norādītajiem faktiem, kas nosaka pušu apstrīdētās vai aizskartās tiesības.

Arī attiecībā uz tiesas lēmumiem jaunais likuma regulējums paredz atteikties no CPL 230.¹ panta formulējuma „sarežģītā jautājumā” izmantošanas, ievērojot mērķorientētu pieeju, kas vienlaikus balstīta uz atteikšanos no esošā regulējuma formulējuma “saīsinātais lēmums” un “pilns lēmums” izpratnes un līdzšinējā satura, tā vietā paredzot jaunu “saīsinātā lēmuma” formulējuma izpratni, formu un saturu.

Likuma izmaiņas ievieš arī saīsināta satura formas tiesas lēmumus konkrētos, jaunajā redakcijā izteiktā 230.¹ pantā noteiktos gadījumos:

- par pieteikuma par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu apmierināšanu;
- par pieteikuma par saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā apmierināšanu vai apmierināšanu daļā – attiecībā uz apmierināto daļu;
- par pušu noslēgta izlīguma apstiprināšanu.

Tāpat jaunā saīsināto lēmumu forma paredz izņēmumu no CPL 230. pantā noteiktām prasībām lēmuma formai un saturam attiecībā uz lēmuma motīvu daļu, kurā būs iekļaujamas tikai norādes uz normatīvajiem aktiem, pēc kuriem tiesa vadījies. Jaunā saīsinātā lēmuma izpratnē tiesa tiek atbrīvota no izvēstas lēmuma motivēšanas konkrētos likumā noteiktos gadījumos. Vienlaikus regulējums paredz, ka tiesai motīvu daļā jānorāda, ka lēmums ir pārbaudīts un pamatots ar likumu vai citu normatīvo aktu.

V. Sprieduma sastādīšanas lūgums. Sprieduma paziņošanas un spēkā stāšanās kārtība.

Arī sprieduma sastādīšanas lūguma institūts tiek ieviests no š.g. 1. marta. Būtiskākās likuma izmaiņas attiecināmas uz vienkāršotas procedūras lietām (iepriekš sauktas maza apmēra prasības) un to lietu izskatīšanu, par kurām strīds izskatīts Rūpnieciskā īpašuma Apelācijas padomē.

Ar grozījumiem likumā tiek ieviests atjaunotās Latvijas Republikas civilprocesa vēsturē jauns institūts – **sprieduma sastādīšanas lūgums**, kuru varēs piemērot **tikai** vienkāršotās procedūras lietās un lietās, par kurām strīds izskatīts Rūpnieciskā īpašuma Apelācijas padomē. Paredzams, ka puse(s) sprieduma sastādīšanas lūgumu tiesai iesniegs gadījumos, kad kāda no pusēm pēc saīsinātā sprieduma pasludināšanas vēlēšies spriedumu pārsūdzēt.

Ar sprieduma sastādīšanas lūgumu saprotams tiesai rakstveidā iesniegts puses lūgums sastādīt “pilnu” spriedumu (spriedumu, kas atbilstu Civilprocesa likuma 193. pantā noteiktajam sprieduma satura apjomam). CPL nenosaka prasības sprieduma sastādīšanas lūguma formai un saturam. Tāpēc sprieduma sastādīšanas lūgumu var rakstīt brīvā formā ar roku vai datorrakstā, taču lūgumā jānorāda adresāts (tiesa), lūguma iesniedzēja vārds, uzvārds, norāde – sprieduma sastādīšanas lūgums, savukārt lūguma saturā jānorāda civillietas numurs un lūgums sagatavot spriedumu. Dokuments jāparaksta, jānorāda arī vieta un laiks (gads, datums, mēnesis).

Grozījumi CPL 250.²⁵ un 250.²⁶ pantā paredz, ka tiesa “pilnu” spriedumu 193. pantā noteiktā satura apjomā sastādīs 20 dienu laikā pēc sprieduma sastādīšanas lūguma iesniegšanas termiņa notecējuma (10 dienas). Tātad “pilna” sprieduma sastādīšanas termiņš (kopš saīsinātā sprieduma sastādīšanas dienas) nevarēs pārsniegt kopumā 30 (10 + 20) dienas.

Ir ļoti būtiski ievērot, ka sprieduma sastādīšanas lūgums tiesai jāiesniedz 10 dienu laikā no saīsinātā sprieduma sastādīšanas dienas (šajā termiņā ieskaitāms arī pasta sūtījuma laiks) un šajā termiņā nav ieskaitāmi CPL 48. pantā noteiktie termiņi procesuālajām darbībām.

Ja sprieduma sastādīšanas lūgumu neviena no pusēm neiesniedz, spriedums stāsies spēkā saīsināta satura sprieduma formā, kad būs notecējis termiņš sprieduma sastādīšanas lūguma iesniegšanai.

Atbilstoši grozījumiem CPL 250.²⁷ pantā, saīsinātā sprieduma rezolutīvajā daļā tiesai būs jānorāda, ka, ja puse vēlas spriedumu pārsūdzēt, tā sprieduma sastādīšanas lūgumu var iesniegt 10 dienu laikā no saīsinātā sprieduma sastādīšanas datuma, un vienlaikus jau saīsinātajā spriedumā būs jānorāda arī datums, kad “pilna” sprieduma noraksts būs pieejams tiesas kancelejā, ja puse būs iesniegusi sprieduma sastādīšanas lūgumu.

Savukārt atbilstoši grozījumiem 250.²⁶ pantā, ja lieta tiks nozīmēta izskatīšanai tiesas sēdē, tiesa jau vienlaicīgi ar pavēsti izskaidros sprieduma paziņošanas kārtību un sekas kādas iestāsies viena vai otra sprieduma sastādīšanas gadījumā, nosakot, ka puses neierašanās uz tiesas sēdi gadījumā tiesai, pabeidzot lietas izskatīšanu, tiks paziņots par datumu tuvāko 14 dienu laikā pēc paziņotā tiesas sēdes datuma, kad saīsinātā sprieduma norakstu varēs saņemt tiesas kancelejā, un vienlaikus tiks izskaidrotas pušu tiesības iesniegt sprieduma sastādīšanas lūgumu.

Šāda sprieduma paziņošanas kārtība atbilst līdzšinējiem vienkāršotās procedūras lietu kategorijas izskatīšanas principiem, t.sk. sacīkstes un dispozivitātes principiem – aktīva lietas dalībnieka iesaistīšanās savu tiesību realizācijā, kas nozīmē būt informētam un sekot līdz tiesvedības procesa gaitai, piemēram, lūdzot tiesai saīsinātā sprieduma vai “pilna” sprieduma norakstu nosūtīt saskaņā ar CPL noteikto tiesas dokumentu piegādāšanas un izsniegšanas kārtību.

Grozījumi CPL 250.²⁵ un 250.²⁶ pantā paredz, ka tiesai ir tiesības “pilnu” spriedumu sastādīt arī pēc savas iniciatīvas, attiecīgi izskatot vienkāršotas procedūras lietas gan rakstveida procesā, gan mutvārdu procesā tiesas sēdē.

VI. Drošības naudas par blakus sūdzībām regulējums

Tāpat š.g. 1.martā stāsies spēkā jauns drošības naudas par blakus sūdzībām regulējums. Ar grozījumiem CPL 449. panta ceturtajā daļā noteikts, ka par blakus sūdzību par apgabaltiesas lēmumu vai par rajona (pilsētas) tiesas zemesgrāmatu nodaļas tiesnešu lēmumiem iemaksājama drošības nauda tādā pat apmērā un kārtībā, kā par jebkuru blakus sūdzību. Tādējādi līdzšinējā likumā noteiktā valsts nodeva, iesniedzot tiesā blakus sūdzību — 28,46 euro tiek aizstāta ar 70 euro drošības naudu. Ja tiesa pārsūdzēto lēmumu par blakus sūdzību pilnīgi vai daļēji atceļ vai groza, drošības nauda atmaksājama. Ja blakus sūdzību noraida, drošības naudu neatmaksā.